

Ny udgave af managementleksikon

Spændende læsning for alle, der interesserer sig for organisationers liv

Steen Hildebrandt & Christian Waldstrøm: *Børsens Management Leksikon*. 4. udgave, 1. oplag. København: Børsen 2006. 592 s., 499 kr.

Af Loránd-Levente Pálfi og Spiros Divaris Vesterdahl

Om det er ud fra princippet "de andre gør det også", eller om det skyldes modvilje mod den af Dansk Sprognavn fastsatte retskrivning, eller der slet og ret er tale om uvidenhed, er uvist og kan ikke gøres til genstand for undersøgelse i denne anmeldelse: I hvert fald er det en kendsgerning, at stadig flere danske forlag særskriver ord i bogtitler, hvor de burde sammenskrive dem.

Retskrivning er ikke noget at lade hånt om. Retskrivning er en kompleks størrelse med dybe rødder og forgreninger i almindelig samfunds- og kulturhistorie såvel som sproghistorie, sprogpedagogik, sprogpolitik, grammatik, fonetik, fonologi, etymologi, semantik, syntaks og pragmatik, jf. hertil bl.a. Ole Kongsdal Jensens *Den franske ortografi* (1995) eller de respektive kapitler i *Det danske Sprogs Historie I-V* (1944-1970).

Retskrivning er primært til for at sikre ensartethed, præcision og sikkerhed i kommunikationen mellem mennesker. Retskrivning kan endda undertiden være af skæbnesvanger betydning – f.eks. i juridiske sammenhænge. I just nærværende tilfælde er det desuden ikke kun et spørgsmål om retskrivning, men også et spørgsmål om grammatikalitet. Én ting er, at man ikke vil skrive "majonæse" men kun "mayonnaise" (eller omvendt), her er der grammatisk set intet til hinder for at foretrække den ene stavemåde frem for den anden – "management leksikon" kan imidlertid kun skrives sammen, andet er ganske enkelt ikke korrekt dansk, jf. hertil §§ 18 og 19 i *Retskrivningsordbogen* (2005) og § 97 i Paul Diderichsens *Elementær Dansk Grammatik* (1966).

Børsens Management Leksikon, herefter *BML*, udkom første gang i 1984. Denne anmeldelse skal omhandle den nye udgave fra 2006. Omslagsteksten fortæller følgende om værket:

Ny og gennemrevideret udgave af *Børsens Management Leksikon*. Leksikonet indeholder mere end 3000 opslagsord og begreber. Leksikonets redaktører professor Steen Hildebrandt og adjunkt Christian Waldstrøm, begge fra Århus Universitet, har brugt mere end et år på at finde og beskrive de vigtigste begreber inden for ledelse, organisation og styring.

Børsens Management Leksikon er et unikt og nødvendigt værktøj for alle, der arbejder med ledelse, både i praksis som ledere, chefer og mellemledere, men også teoretisk som forskere eller studerende.

Det er glædeligt, at de to redaktører, som ud fra deres publikationsliste at dømme begge er nogle særdeles

flittige forskere, biograferes på den sidste paginerede side i bogen. Den slags oplysninger savnes tit i ordbøger og leksika, om end de er vigtige, bl.a. fordi de legitimerer det pågældende værk og giver det autoritet.

Steen Hildebrandt, f. 1944, ph.d., er professor i ledelses- og organisationsteori ved Institut for Ledelse på Handelshøjskolen, Aarhus Universitet og tidligere vismand i Det nationale Kompetenceråd. Han er forfatter og bidragsyder til en lang række bøger og artikler om bl.a. ledelses- og organisationsteori, bestyrelsesformand og bestyrelsesmedlem i flere virksomheder, rådgiver for private og offentlige virksomheder i ledelsesspørgsmål og en meget benyttet foredragsholder. Han holder foredrag om ledelse, forandringsledelse, videnssamfundet, kompetenceudvikling og beslægtede emner. Han er desuden boganmelder og fagredaktør på *Dagbladet Børsen*, hovedredaktør af flere af Børsen Forums ledelseshåndbøger og medlem af redaktionskomitéen for tidsskrifterne *Nordiske Organisationsstudier* og *Human Knowing*.

Christian Waldstrøm, f. 1975, ph.d., er lektor ved Institut for Ledelse på Handelshøjskolen, Aarhus Universitet. Han forsker i netværksanalyse, social kapital og betydningen af uformelle netværk i organisationer og underviser i organisationsadfærd og -teori. Han er forfatter hhv. medforfatter til en lang række artikler og bøger, arbejder bl.a. med Det Danske Ledelsesbarometer og fungerer endvidere som rådgiver og foredragsholder.

Det er en – om end lille – fejl, når redaktørernes institutionelle tilhørsforhold ifølge omslagsteksten menes at være Aarhus Universitet. Fusionen mellem Aarhus Universitet og Handelshøjskolen i Århus har først været officielt fuldført siden primo 2007.

En flot bog

BML er en tyk, solidt indbunden og flot bog. Det er en fin detalje med det kulsorte forsatsblad. Solid indbinding og en interesse for den ydre skønhed er ikke noget, man skal tage for givet. *BML* og forlaget skal have ros herfor. Desto mere beklageligt er det imidlertid med den løse bagkant, som gennemgående benyttes i den tospaltede artikelopsætning: Den er ikke optimerende for det, leksikografer kalder *tilgangsstruktur*, dvs. strukturen af de indikatorer, som fører leksikonbrugeren frem til de oplysninger, han/hun ønsker. En fast bagkant skaber ro på siden – noget, som er desto mere nødvendigt i et værk som *BML*, som i forvejen har lidt for megen uro på siderne grundet den luftige layout.

Brugbar og omfangsrig

Hvad indeholder et managementleksikon egentlig? Sammenligner man *BML* med et typisk erhvervsøkonomisk leksikon, er det svært at se en forskel på indholdet. Dette skal imidlertid ikke forstås som en kritik, men udelukkende som et svar på et spørgsmål, som ellers ville forblive ubesvaret for mange af læserne af denne anmeldelse.

Lad det være sagt på forhånd: *BML* er et aldeles brugbart og omfangsrigt leksikon! Men som alle andre leksika kan også dette kritiseres.

BML forsøger at balancere mellem traditionel ledelsesteori og -praksis på den ene side og moderne udviklingstendenser på den anden (jf. f.eks. klassiske begreber som *Arbejderkollektivet*, *Bruttonationalprodukt*, *Eksportstøtte*, *Infrastruktur* og nyere begreber som *Corporate social responsibility*, *Entreprenør*, *Glasloft*, *Innovationsbeslutningsmodellen*, *Virksomhedsetik*). *BML*-redaktørerne søger samtidig at være tværfaglige og viser med deres emnevalg, at de har fulgt godt med i den nyere samfundsvidenskabelige forskning, hvis resultater i stigende grad inddrages i erhvervslivet med henblik på at opnå bedre resultater og sikre en virksomheds overlevelse.

Artikelbestanden er forholdsvis stor: Ifølge omslagsteksten indeholder bogen "mere end 3000 opslagsord og begreber". Selve udvalget af opslagsord er imidlertid ikke uproblematisk. Der findes mange artikler, som man – trods tværfaglighed – ikke ville vente at finde i et værk som *BML*. Det er muligt, at medtagelsen af mange psykologiske og filosofiske fagtermer kan forsvares, dersom redaktørerne virkelig mener, at ledere i dag er beskæftigede med psykologi og filosofi i en sådan grad, at de skal have leksikografisk hjælp, men hvorfor medtages f.eks. *Antropologi*, *Etnografi*, *Etnologi*, *Firewall*, *Fysikalisme*, *Kriterium*, *Layout*, *Lingvistik*, *Paradigme*, *Semantik*, *Semiotik*, *Story board*, *Strukturalisme*, *Tautologi*, *Teknologi*, *Tekstbehandling*, *Teologi*, *Teorem*, *Utopi*, *Videnskabssociologi* og *Æstetik*?

Det giver anledning til undren. Skyldes det sjuks? Manglende overvejelser? Eller er det bevidst? Og hvis det er bevidst, kan det forsvares teoretisk? Mange vil måske mene, at jo flere ord et leksikon indeholder, des bedre er det. Ergo kan man ikke beklage sig over medtagelsen af disse ord. Grundlæggende er en sådan tanke ikke forkert, men den er urealistisk og desuden leksikografifagligt problematisk. Problemet er, at intet leksikon kan medtage alle ord, dertil findes alt for mange ord i sproget. Selv et værk som *Ordbog over det danske Sprog*, som i alt fylder 33 bind, indeholder langt fra alle ord i det danske sprog. Når *nogle* ord medtages i et givet leksikon eller i en given ordbog, sker det nødvendigvis altid på bekostning af, at *andre* måske mere relevante ord enten slet ikke medtages eller ikke behandles fyldestgørende. *BML*'s primære genstandsområde er management hhv. ledelse og organisationsteori, og det er dette, bogen skal koncentrere sig om – foruden tillig-

gende fagområder. Mener Hildebrandt og Waldstrøm, at det primære genstandsområde er udtømmende behandlet? Desuden bevæger redaktørerne sig ud på farlig grund: De er ikke eksperter inden for antropologi, filosofi, semiotik, lingvistik mm. (jf. biografierne ovenfor). Sluttelig – og dette er måske vigtigst – kolliderer en sådan fremgangsmåde, dvs. det brede emnevalg, med et grundlæggende princip, som der i dag hersker stor enighed om er alfa og omega i ethvert leksikon eller i enhver ordbog: Princippet om funktionalitet. Hvilke funktioner er *BML* konciperet til at have? Hvilke brugerbehov skal den afhjælpe?

Brugernes behov

I den moderne leksikografiske funktionslære antages følgende leksikografiske funktioner, dvs. funktioner, som en ordbog eller et leksikon skal have for at dække de forudsete brugeres behov

- kommunikative funktioner: hjælp ved tekstproduktion, hjælp ved tekstreception, hjælp ved oversættelse

- kognitive funktioner: hjælp ved systematisk ønske om viden, hjælp ved sporadisk ønske om viden, m.v.¹

Med kommunikative brugerbehov menes behov for hjælp til at løse et problem, som kan opstå i forbindelse med lektur, produktion eller oversættelse af en tekst. Med kognitive brugerbehov menes behov for hjælp til at opnå konkret eller systematisk viden om noget, det være sig et sprogligt eller ikke-sprogligt fænomen.

Om leksikografiske funktioner eller brugerbehov siges intet eksplicit i forordet, men det er tydeligt, at *BML* primært er beregnet til hjælp ved *videnstilegnelse* (et kognitivt brugerbehov). Den kommunikative brugersituation *tekstproduktion* bliver ikke imødeset i værket, eftersom sproglige oplysninger (f.eks. angivelse af ordenes køn, bøjning og ordklassemæssige tilhørsforhold) er fuldstændig fraværende. Netop i henseende til tekstproduktion er det i øvrigt også u hensigtsmæssigt med den misvisende ortografi i artiklerne: Der benyttes gennemgående stort begyndelsesbogstav i opslagsordene. Det er en leksikografisk uskik, et pædagogisk misgreb og en ortografisk forbrydelse. Problemet er, at det for leksikonbrugeren er umuligt at se, hvornår der faktisk skal bruges stort eller lille begyndelsesbogstav i et givet ord.

Den kommunikative leksikografiske funktion *hjælp ved tekstreception* bliver dog tilgodeset, idet værket giver nogle udmærkede og undertiden ganske fyldige betyd-

¹ Se hertil bl.a. Henning Bergenholtz & Sven Tarps artikel "Die moderne lexikographische Funktionslehre. Diskussionsbeitrag zu neuen und alten Paradigmen, die Wörterbücher als Gebrauchsgegenstände verstehen" i *Lexicographica* 18, 2002: 253-263; Henning Bergenholtz & Sven Tarps artikel "Two opposing theories: On H.E. Wiegand's recent discovery of lexicographic functions" i *Hermes* 31, 2003: 171-196; Sven Tarps doktorafhandling *Leksikografien i grænselandet mellem viden og ikke-viden*, Handelshøjskolen, Aarhus Universitet 2006.

ningsforklaringer af det givne ord hhv. udredninger af det givne sagforhold.

Funktionen *hjælp ved videnstilegnelse* kunne være blevet optimeret, hvis man havde medtaget flere biografiske artikler. Hvorfor medtages kun (naturligvis i inverteret form) *Ichak Adizes, Erik Johnsen, Michael Porter* og *Edgar H. Schein* i hele værket? Kunne man ikke lige så vel have undladt at medtage navne? Det er usædvanligt for et leksikon, der bringer biografiske artikler, kun at bringe fire eller fem af disse. Eller findes der måske ikke flere toneangivende skikkelser i managementverdenen hhv. i organisationsteoriens verden?

Værket fokuserer på udviklingsteorier og værktøjer inden for management og undlader at behandle begreber, som relateres til arbejdsintensitet og de dygtigheds- hhv. duelighedskrav, der stilles til vor tids arbejdsledere og ansatte – fænomener som i forbindelse med en økonomisk krisesituation kunne true en virksomheds eksistensgrundlag. Kriseledelsesteori (*crisis management theory*) er således ikke tilstrækkeligt behandlet. Måske fordi bogen bliver konciperet i en periode med høj konjunktur og materiel rigdom i det danske samfund?

Det ville have været nyttigt, hvis bogen havde koncentreret sig om flere aktuelle emner inden for organisationsteori, f.eks. management i forhold til den interne og eksterne kommunikation, og hvis den havde været mere visionær angående menneskeressourcers anvendelse og strategiske udvikling, jf. f.eks. artiklerne *Personeudvælgelse* og *Personkapital*, som kunne have været udarbejdet mere detaljeret og mere dybtgående.

Vi savner udførligere behandling af emner, som har relation til sikkerhedsmæssige aspekter og (de nye) trusler mod virksomheders forretning, omdømme og eksistens – f.eks. terrorisme og nye former for industri-spionage. Det ville have været noget mere visionært at anvende begrebet *Firewall* (se s. 156) til at beskrive, hvordan man skaffer sikkerhedsbarrierer på flere niveauer i en virksomhed, i stedet for at nøjes med at interessere sig for termen i IT-mæssige sammenhænge. Interessant i en sådan sammenhæng havde det endvidere været med artikler om tiltag som videoovervågning som led i en intern handlingsplan.

Vi savner også artikler vedrørende den Europæiske Union – bl.a. om, hvordan man kan drage nytte af unionens arbejdsform og principper i en omskiftende handelsverden. En større indsats havde her været ønskelig, for det drejer sig immervæk om den største handelsblok i verden.

Også de internetbaserede teknologier kommer til kort i værket, jf. f.eks. artiklerne *IT* og *Kredsløbskort*. Mere uddybende behandling gives ved *E-læring* og *webhandel* (jf. *E-business* og *E-handel*), men *E-work* forklares uden at nævne konsekvenserne for de forskellige grupper af medarbejdere i forhold til deres placering på løn- og/eller vidensskalatrin.

Opslagsord som *Enkeltmandsfirma* kan opfattes som et forsøg på at komme iværksættere til hjælp. Men det havde nu været velanbragt, hvis *BML*-redaktorerne også havde advaret nye iværksættere om de skjulte omkostninger, der findes i forbindelse med oprettelse af et enkeltmandsfirma og de uforudsete økonomiske problemer, der følger med (der findes dog nogle omkostningsrelaterede begreber på siderne 383-386). Det er til gengæld rosværdigt, at *BML*-redaktorerne er opmærksomme på de interne og eksterne strategier, som kan have interesse for iværksættere.

Når der nu skal være noget om juridiske og organisatoriske forhold, havde det været relevant med indslag om selskabsretten, hvorunder virksomheders eksterne forhold kunne være blevet beskrevet – såsom hæftelse over for kreditorerne, hæftelse over for de eksisterende og udtrædende aktører, selskabskreditorernes fyldestgørelsesgrundlag og væsentlige forskelle mellem aktie- og andre selskabsformer, for blot at nævne nogle eksempler.

Alt i alt er der dog tale om et udmærket værk, og det er spændende læsning for alle, som interesserer sig for organisationers liv.

Loránd-Levente Pálfi er forskningsmedarbejder på Center for Leksikografi ved Handelshøjskolen, Aarhus Universitet.

Spiros Divaris Vesterdahl er jurist og sociolog; han arbejder for konsulentvirksomheden Vesterdahl International.